

ELS ORÍGENS
DEL CINEMA D'ANIMACIÓ
A CATALUNYA

GARBANCITO DE LA MANCHA

70 ANYS DEL PRIMER
LLARGMETRATGE EUROPEU
D'ANIMACIÓ EN COLOR

EXPOSICIÓ:
DE L'1 DE JULIOL DE 2015
AL 24 DE GENER DE 2016

Logotipos de col·laboradors: Museu del Cinema, Ajuntament de Girona, FilmoTeca, Diputació de Girona, Govern de Catalunya, i el Periódico.

SUMARI

Introducció
Crèdits de l'exposició
Guió de l'exposició
Contingut de l'exposició
Activitats complementàries

Els orígens del cinema d'animació a Catalunya

Garbancito de la Mancha

70 anys del primer llargmetratge europeu d'animació en color

Enguany commemorarem que *Garbancito de la Mancha*, el primer llargmetratge europeu d'animació en color, es va produir i estrenar ara fa 70 anys a Barcelona. Una productora i distribuïdora catalana, Balet y Blay, i un dibuixant i il·lustrador d'origen valencià, Arturo Moreno, aixecaren una ambiciosa i costosa pel·lícula d'animació en plena postguerra i enmig de dificultats i penúries de tot tipus. Per a la realització del llargmetratge es varen construir uns estudis al barri barceloní de Vallcarca. Allà varen treballar prop de 90 professionals, que feren més de 300.000 dibuixos i empraren un pressupost desorbitat en un context de postguerra de 3.800.000 PTA. La pel·lícula va ser un èxit de públic, de crítica i econòmic. Aquest film marca una fita important en la història de les produccions del cinema d'animació, no només català, sinó també europeu.

Aquesta exposició està dividida en tres àmbits. El primer pretén sintetitzar el desenvolupament de la indústria del cinema d'animació a Catalunya, i en destaca les seves principals produccions des dels inicis fins al moment actual. El segon àmbit se centra en *Garbancito de la Mancha* i en els fets històrics que van propiciar que es pogués fer la pel·lícula, així com el seu procés de producció, els professionals que hi participaren, les accions de promoció i totes les circumstàncies que la van envoltar. Finalment, s'analitza la carrera d'Arturo Moreno (1909-1993), el seu realitzador, un il·lustrador, animador i caricaturista de referència que va gaudir d'una llarga i fructífera trajectòria professional. Moreno va ser conegut durant molts anys amb el sobrenom d'"el Walt Disney espanyol", però la seva figura és polifacètica i va molt més enllà de la simple realització d'una pel·lícula d'animació. Va ser un dibuixant humorístic de capçaleres infantils i també en les d'adults.

En l'exposició es mostren materials originals relatius a la producció de la pel·lícula, com esbossos i dibuixos originals, acetats utilitzats en l'animació del film, materials de marxandatge, etc, així com altres relacionats amb la vida professional d'Arturo Moreno, el realitzador de *Garbancito de la Mancha*. La gran majoria d'aquests materials originals provenen essencialment de la Col·lecció Antoni Furnó, que conserva el Museu del Cinema, i de la Col·lecció Isabel Moreno, filla del realitzador de la pel·lícula.

Per a arrodonir aquesta commemoració, aquest any 2015, també se celebra els cent anys de la primera producció catalana de dibuixos animats, el curt *El apache de Londres* de Joan Solà Mestres, que com tants altres films de l'època, avui està desaparegut.

Inauguració: **dimarts, 30 de juny de 2015 a les 7 de la tarda**

Exposició: 1 de juliol de 2015 a 24 de gener de 2016. Entrada gratuïta a l'exposició.

Horaris: *Juliol i agost:*
de dilluns a diumenge de 10h a 20 h

Setembre
dimarts a dissabte de 10h a 20h
diumenge de 11h a 15h

Octubre a gener:
Dimarts a divendres: 10h. a 18h.
Dissabte de 10h a 20h
Diumenge de 11h a 15h

CRÈDITS DE L'EXPOSICIÓ

Producció

MUSEU DEL CINEMA

Comissaris

ANTONI GUIRAL

JORDI RIERA PUJAL

Materials originals exposats

COL·LECCIÓ ISABEL MORENO

MUSEU DEL CINEMA-COL·LECCIÓ ANTONI FURNÓ

MUSEU DEL CINEMA-COL·LECCIÓ TOMÀS MALLOL

MUSEU DEL CINEMA-COL·LECCIÓ RIBAS MATEOS

MUSEU DEL CINEMA. DONACIÓ PERE ESPINET REÑÉ

CRAI BIBLIOTECA PAVELLÓ DE LA REPÚBLICA. UNIVERSITAT DE BARCELONA

COL·LECCIÓ PEPITA PARDELL

COL·LECCIÓ JORDI RIERA PUJAL

COL·LECCIÓ JORDI ARTIGAS

COL·LECCIÓ ANTONI GUIRAL

Disseny

MOSTRA COMUNICACIÓ

Realització audiovisual testimonials

IMAGO TV - Jep Porras

Animació pel·lícules Cine NIC

SALVI JACOMET

Audiovisuals cortesia de

VIDEO MERCURY

FAMÍLIA ARAGONÈS-ESCOBAR

FILMOTECA DE CATALUNYA

FILMOTECA ESPANYOLA

ANTONIO D'OCÓN

FERMÍ MARIMON

ESTUDIO MARISCAL

IKIRU FILMS

BRB INTERNACIONAL

CROMOSOMA S.A.

TELEVISIÓ DE CATALUNYA

NÚRIA TRESSERRA

Agraïments

Isabel Moreno, Pepita Pardell, Lluís Solà, Àngel Garcia, Maria Pagès, Carolina López, CCCB, Jordi Artigas, Família Aragonès-Escobar, Museu de Granollers, CRAI Biblioteca Pavelló de la República (UB)

Organitza

MUSEU DEL CINEMA

AJUNTAMENT DE GIRONA

ASSOCIACIÓ TANTATINTA

Amb el suport de:

DIPUTACIÓ DE GIRONA

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA

Col·labora:

FILMOTECA DE CATALUNYA

Soci protector:

EL PERIODICO

GUIÓ DE L'EXPOSICIÓ

Els orígens del cinema d'animació a Catalunya

Garbancito de la Mancha

70 anys del primer llargmetratge europeu d'animació en color

1. EL CINEMA D'ANIMACIÓ A CATALUNYA

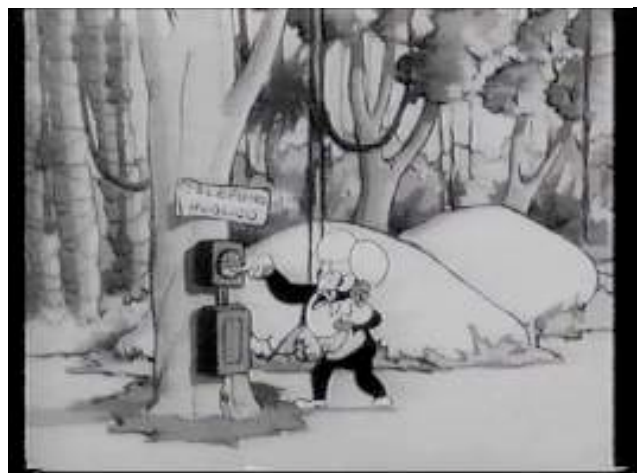
Els pioners del cinema d'animació a Catalunya van fer diversos intents voluntariosos i quasi amateurs en les primeres dècades del segle XX. La producció dels primers curts humorístics per al cinema i posteriorment del primer llargmetratge, el *Garbancito de la Mancha*, als anys quaranta, van promoure el naixement d'una dinàmica indústria d'animació a Barcelona.

A partir de 1951 es va acabar "l'edat d'or" del cinema d'animació català i diverses productores desapareixen. No va ser fins a mitjan anys seixanta, amb la producció d'*El mago de los sueños* i l'increment de la realització de curts publicitaris, que aquesta indústria va revifar.

Des de la dècada dels setanta, les cadenes públiques de televisió es van implicar en la creació de diverses sèries de dibuixos animats produïdes en part o totalment a Catalunya. A partir del final d'aquesta mateixa dècada, es van realitzant alguns llargmetratges meritoris, però que no van crear una continuïtat en la producció dels films d'animació. Avui dia l'animació catalana la podem trobar a la televisió o al cinema, però també a Internet, a les videoconsoles, a les tauletes tàctils...

Els nous estudis Dibujos Animados Chamartín, fusió de les productores Dibsono Films i Hispano Grafic Films, s'instal·len a la Casa Batlló de Barcelona el 1941 (Arxiu Maria Pagès)

Fotograma del curtsmetratge d'animació "Fakir González en la Selva" de Joaquim Muntañola i Josep Escobar (1941)

EL CINEMA D'ANIMACIÓ A CATALUNYA		EL CINEMA D'ANIMACIÓ AL MÓN
	1895	Neix el cinema. Els germans Lumière projecten la primera pel·lícula a París.
Segundo de Chomón amb <i>L'hotel elèctric</i> realitza un dels primers films d'animació.	1908	Émile Cohl "inventa" els dibuixos animats amb el curtsmetratge <i>Fantasmagorie</i> .
	1911	Winsor McCay transforma el seu còmic <i>Little Nemo in Slumberland</i> en un dels primers curts de dibuixos animats.
<i>El apache de Londres</i> , dirigit per Joan Solà Mestres, és el primer film de dibuixos animats realitzat a l'Estat espanyol. Fou produït a Barcelona per Studio Films.	1915	
	1916	<i>Krazy Cat</i> , la genial historieta de George Harrison, passa a l'àmbit del cinema de la mà de Hearts International.
	1917	<i>El apóstol</i> és el primer llargmetratge d'animació de la història. El

		dirigeix Quirino Cristiani a l'Argentina.
	1919	<i>Felix the Cat</i> debuta en el cinema i esdevé el primer personatge popular de dibuixos animats.
	1921	Max i Dave Fleischer creen els Fleischer Studios. Popularitzen personatges com Betty Boop (1930) i Popeye (1939).
	1928	Disney crea Walt Disney Productions. Neix el ratolí més famós del món: Mickey Mouse.
	1929	Walt Disney crea les <i>Silly Symphonies</i> (<i>Sinfonies tontes</i>).
	1930	La Warner estrena <i>Looney Tunes</i> (<i>Fantasies animades</i>) i després <i>Merry Melody</i> . Nous personatges en seran protagonistes com Porky (1935), Daffy Duck (1937) o Bugs Bunny (1938).
K-Hito (Ricardo García López) i Joaquim Xauradó realitzen uns curts d'animació a Madrid: <i>El Rata primero</i> .	1932	
Josep Escobar dibuixa ell sol un film animat encara amateur: <i>La rateta que escombrava l'escaleta</i> .	1934	
	1937	Estrena de <i>Snow White and the Seven Dwarfs</i> (<i>La Blancaneu i els set nans</i>), el primer llargmetratge en color de Walt Disney. El seu primer gran èxit mundial.
Es funda a Barcelona la Hispano Grafic Films, la primera temptativa seriosa d'industrialitzar el dibuix animat, amb S. Mestres, J. Muntañola, J. Escobar, F. Garcia Vilella i C. Cornet.	1938	
	1939	L'estudi de Max Fleischer realitza el film <i>Gulliver's Travel</i> (<i>Els viatges de Gulliver</i>), comparable amb qualitat als que feia Disney.
	1939	Hanna i Barbera, creen <i>Tom & Jerry</i> per a la MGM.
	1940	Disney realitza l'innovador llargmetratge <i>Fantasia</i> , que combina dibuixos realistes i abstractes per il·lustrar fragments de música clàssica.
Hispano Grafic Films estrena el seu primer curtmetratge, <i>La isla mágica</i> , dirigit per Salvador Mestres, amb el seu personatge, ja amb el nom castellanitzat, Juan Milhombres.	1940	
Enric Ferran (Diban) i Francesc Tur conjuntament realitzaran S.O.S. <i>Doctor Marabú</i> , de Dibsono Films, nova productora barcelonina.	1940	
Els nous estudis Dibujos Animados Chamartín, fusió de les productores Dibsono Films i Hispano Grafic Films, s'instal·len a la Casa Batlló de Barcelona.	1941	
Francesc Tur dirigeix la sèrie <i>Don Cleque</i> , produïda per Dibujos Animados Chamartín.	1941	
Joaquim Muntañola i Josep Escobar treballen en la sèrie <i>Fakir González</i> per a la productora CIFESA.	1942	
Josep Escobar realitza les sèries <i>Garabatos</i> (1942-45), <i>El toro Civilón</i> (1942-1945) i el gat <i>Zapirón</i> (1943-1947) per a la productora Dibujos Animados Chamartín.	1942	
Arturo Moreno crea una nova productora de dibuixos animats, Diarmo Films, i dirigeix <i>El capitán Tormentoso</i> i un anunci per a l'empresa farmacèutica Bayer.	1942	
Estrena a Barcelona del primer llargmetratge en color europeu: <i>Garbancito de la Mancha</i> , realitzat per Arturo Moreno i produït per Balet y Blay.	1945	
Estrena del llargmetratge <i>Alegres vacaciones</i> , realitzat per Arturo Moreno i produït per Balet y Blay.	1948	
	1949	Debuta Ray Harryhausen, prolífic animador amb la tècnica de l'stop-motion.
Estela Films produeix el llargmetratge <i>Érase una vez...</i> , sota la direcció d'Alexandre Cirici-Pellicer i Josep Escobar.	1950	
Franz Winsterstein realitza <i>Los sueños de Tay-Pi</i> , que serà l'últim llargmetratge d'animació de la productora Balet y Blay.	1952	
	1957	William Hanna i Joseph Barbera funden Hanna-Barbera Productions, d'on sortiran sèries de televisió com <i>The Flintstones</i> (<i>Els Picapedra</i>), <i>Huckleberry Hound</i> , <i>Yogi Bear</i> (<i>L'ós Yogui</i>)..., que es convertiran en icones de la cultura popular.
	1963	Osamu Tezuka crea Mushi Productions i el primer anime (dibuix d'animació japonès) modern amb <i>Astroboy</i> .
Estrena d' <i>El mago de los sueños</i> (<i>El màgic dels somnis</i>), el primer i únic llargmetratge de dibuixos animats dels estudis Macián.	1966	
	1968	L'estètica pop, naïf i psicodèlica triomfa en pel·lícules com <i>Yellow Submarine</i> en què els personatges protagonistes són The Beatles.
Claudi Biern Boyd funda BRB Internacional, primer com a distribuïdora de	1972	<i>Fritz the Cat</i> (<i>El gato caliente</i>) és la primera pel·lícula d'estètica i

sèries d'animació i posteriorment com a productora de les seves pròpies sèries: <i>D'Artacan i els tres gossos mosqueters</i> (1981), <i>La volta al món de Willy Fog</i> (1983), <i>Història de Catalunya</i> (1988), etc.		contingut <i>underground</i> .
	1973	Imatges generades per ordinador són utilitzades per primera vegada en el curtmetratge <i>Westworld</i> .
Antoni D'Ocon funda la productora D'Ocon Films. És responsable de sèries de televisió com <i>Els Fruittis</i> (1989), <i>Rovelló</i> (2000)...	1976	
<i>Historias de amor y masacre</i> , dirigida per Jordi Amorós, és la primera pel·lícula de dibuixos animats destinada a un públic adult.	1979	
Jordi Amorós dirigeix la sèrie per a TVE <i>Mofli, el último koala</i> .	1986	Primer curt de Pixar: <i>Luxo Jr</i> . Primer curt d'animació per ordinador nominat a l'Oscar.
<i>Peraustrinia 2004</i> , produïda per Fermin Marimón P.C., i <i>Despertaferro</i> , de Jordi Amorós, són dos llargmetratges d'animació que es presenten en català a les sales de cinema.	1990	
	1993	Estrena de <i>The Nightmare Before Christmas (Malson abans de Nadal)</i> , de Henry Selick, basada en una obra de Tim Burton. Un èxit realitzat amb ninots de làtex.
	1993	<i>Jurassic Park</i> esdevé el primer film que incorpora personatges reals juntament amb personatges o criatures generades per ordinador.
Cromosoma (productora creada el 1988) i Televisió de Catalunya estrenen els primers episodis de <i>Les tres bessones</i> . La sèrie serà vista a 158 països.	1994	
	1995	Pixar Animations Studio realitza <i>Toy Story</i> , el primer llargmetratge comercial totalment animat per ordinador.
	1998	<i>Antz</i> va ser la segona pel·lícula realitzada per ordinador. Es va produir en els estudis Dreamworks, fundats per Steven Spielberg, que pretenia disputar l'hegemonia en l'animació a Walt Disney.
	2001	Hayao Miyazaki va dirigir <i>Sen to Chihiro no Kamikakushi (El viatge de Chihiro)</i> , que va ser un èxit.
<i>Les tres bessones i Gaudí</i> és el primer llargmetratge produït per Cromosoma.	2002	Els premis Oscar creen la categoria de millor film d'animació, que guanya <i>Shrek</i> .
	2004	<i>The Polar Express</i> esdevé el primer film animat que utilitza la tècnica del <i>motion capture</i> per crear tots els seus personatges.
Estrena d' <i>Arròs covat</i> , sèrie d'animació televisiva per a adults creada per Juanjo Sáez.	2009	
Estrena de <i>Chico i Rita</i> , film d'animació dirigit per Fernando Trueba i Javier Mariscal.	2010	
Estrena de <i>Les aventures de Tadeu Jones</i> , un èxit d'animació infantil dirigida per Enrique Gato.	2012	

2. GARBANCITO DE LA MANCHA

Garbancito de la Mancha es va poder dur a terme en un context de postguerra, de penúries i misèria, per la conjunció de diversos factors. El més important va ser que la distribuïdora Balet y Blay necessitava aconseguir permisos d'importació de films europeus i nord-americans. Els permisos tan sols s'obtenien a canvi de fer produccions pròpies. Quan Arturo Moreno els presentà un curt d'animació, *El capitán Tormentoso*, per si el volien distribuir, José María Blay li proposà la idea de fer un llargmetratge.

Moreno, aleshores un jove professional de 34 anys amb una llarga experiència com a dibuixant, acceptà el repte i es va llançar a l'aventura de crear uns estudis professionals de dibuixos animats l'any 1943. Tot es va crear de nou: les taules dels animadors, la truca i un equip de dibuixants per a una producció ambiciosa que va necessitar noranta treballadors. En una Europa en guerra, no va ser gens fàcil trobar matèries primeres bàsiques com els acetats, o un laboratori per al revelatge de la pel·lícula en color.

Cartell original de "Garbancito de la Mancha" (1945).
Museu del Cinema- Col·lecció Antoni Furnó.

2.1. Balet y Blay, productora i distribuïdora cinematogràfica

Ramon Balet es va associar amb José María Blay per fundar l'empresa de distribució i producció cinematogràfica Balet y Blay l'any 1938. El 1943 Blay va decidir entrar en el món del cinema d'animació; va pensar que aconseguiria més permisos d'importació de films estrangers fent aquest tipus de producció. Es van habilitar uns grans estudis al barri de Vallcarca a Barcelona. Blay era un home ben connectat amb les autoritats franquistes i era el que s'encarregava de controlar la realització del film

L'èxit de *Garbancito de la Mancha* va engrescar els productors a fer-ne una segona part, *Alegres vacaciones* (1948), que va tenir un escàs ressò entre el públic. Amb el fracàs de taquilla i de crítica de *Los sueños de Tay-Pi* (1951), el tercer llargmetratge de l'empresa, Balet y Blay va deixar de produir pel·lícules d'animació.

Fotografia de la seu de la productora i distribuïdora Balet y Blay, al barri de Vallcarca a Barcelona.
Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó.

2.2. L'origen de la pel·lícula

L'any 1943 es va editar el llibre infantil *Garbancito de la Mancha*, il·lustrat per Arturo Moreno i escrit per Julián Pemartín. Aquest conte serviria de base per escriure el guió de la pel·lícula.

El llibre escollit tenia uns avantatges clars en una època de repressió de totes les llibertats. L'escriptor i poeta Julián Pemartín era un falangista de primera hora i en aquells moments exercia de director de l'Institut Nacional del Libro Español. Els seus càrrecs polítics dins el règim franquista asseguraven la no intromissió dels censors en la realització de la pel·lícula. La moralitat, les invocacions religioses, l'exaltació dels valors tradicionals aportats per Pemartín en el llibre consten en el substrat del film, però Moreno i els seus guionistes hi aportaren una gran quantitat de gags visuals que aconseguiren alleugerir i emascarar el missatge reaccionari inicial del conte *Garbancito de la Mancha*.

Conte *Garbancito de la Mancha* de Julian Pemartín, editat per Editorial Saturnino Calleja (1945).
Col·lecció Jordi Riera Pujal

L'ARGUMENT

Garbancito és un jove orfe que té una granja prop d'un petit poble. Els seus amics són Chirili, Kiriki i la cabreta Peregrina, però també hi ha els típics brètols que no paren de molestar-lo: Pelanas, Manazas i Pajarón. Un dia, el poble on viu Garbancito és amenaçat per la bruixa Pelocha i el gegant Caramanca, que rapta els seus amics Chirili i Kiriki. Gràcies a l'ajuda d'una fada, que li dona poders i una espasa màgica, Garbancito allibera els seus amics de les urpes dels malvats i és rebut com un heroi pels vilatans.

2.3. La producció

La producció de *Garbancito de la Mancha* va haver de superar molts problemes derivats sobretot de la manca d'experiència de la productora i dels realitzadors en la producció de cinema d'animació, i també de les greus mancances de tot tipus de materials i serveis en el període en què es va realitzar (1943-1945), que coincidí amb la postguerra espanyola i la Segona Guerra Mundial.

Per exemple, a Espanya no hi havia cap fabricant a qui poder comprar les tres tones de planxes d'acetat necessàries per fer els dibuixos de la pel·lícula. Es van haver d'adquirir a Suïssa i traslladar-les a Barcelona en tren, que va estar perdut durant un mes a causa del bombardeig d'una estació francesa per on havia de passar. Tampoc hi havia a l'Estat cap laboratori on poder revelar la pel·lícula en color, per la qual cosa els negatius s'havien d'enviar a Londres, que era bombardejada aleshores per l'aviació alemanya.

Esbós original a llapis d'un dels personatges principals de la pel·lícula: Pajarón. Atribuïts a Trino Furró Brujó.
Museu del Cinema. Col·lecció Antoni Furró.

GARBANCITO DE LA MANCHA VS BLANCANEUS DE WALT DISNEY

Comparativa entre els mitjans que es varen fer servir per al primer llargmetratge en color americà, *La Blancaneu i els set nans* (*Snow White and the Seven Dwarfs*), el 1937, i el primer llargmetratge europeu en color, *Garbancito de la Mancha*, el 1945.

Garbancito de la Mancha (1945)

Producció: Balet y Blay

90 treballadors

Pressupost: 3.809.618 PTA

Duració: 68 minuts

La Blancaneu i els set nans (*Snow White and the Seven Dwarfs*, 1937)

Producció: Walt Disney

300-750 treballadors

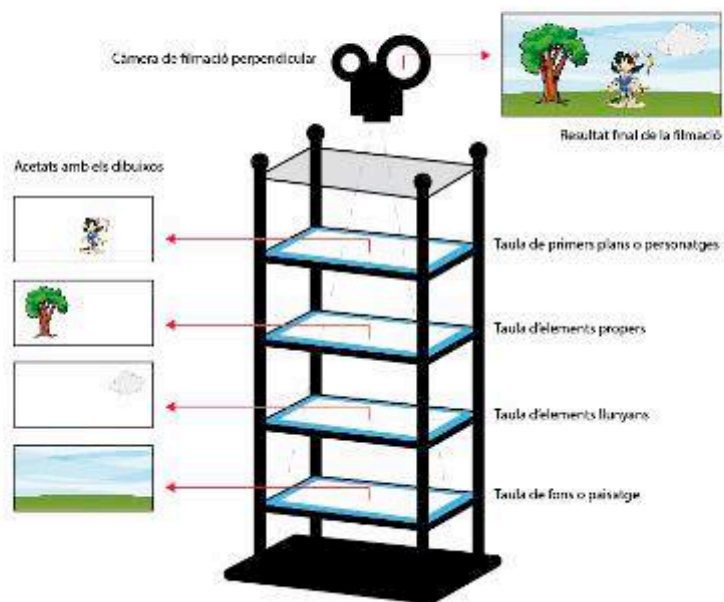
Pressupost: 16.368.000 Pts. (1.488.000 \$. Canvi de 1945: 11 Pts = 1 \$)

Duració: 83 minuts

Dibuixos originals a tinta d'alguns dels principals personatges de *Garbancito de la Mancha*: Gigante Caramanca, Garbancito i Pelanas.
 Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó

LA TRUCA MULTIPLANA

Per a la realització de *Garbancito de la Mancha* es va emprar la tècnica de la truca multiplana, perfeccionada per Disney el 1935. Es tractava d'una espècie de prestatgeria metàl·lica capaç d'aguantar diverses planxes de vidre equidistants sobre les quals es posaven els respectius fulls d'acetat pintats i es filmaven perpendicularment. Els acetats més propers a la càmera eren els personatges i elements principals i els més allunyats eren els fons, els paisatges, etc. D'aquesta manera, la tècnica de la multiplicat de plans donava una sensació de profunditat a la imatge projectada a la pantalla. El mateix Arturo Moreno va construir la truca multiplana, segons el model Disney, i també algunes taules mòbils per als animadors del *Garbancito de la Mancha*.

2.4. Els professionals

La realització d'una pel·lícula d'animació requereix sempre un gran nombre de professionals per dur-la a terme. *Garbancito de la Mancha* no va ser una excepció.

La productora Balet y Blay va fer una crida als alumnes de les acadèmies de dibuix, belles arts, i institucions similars de Barcelona perquè es presentessin a unes proves de selecció per treballar com a dibuixants en la realització de la pel·lícula. Al final van contractar prop d'un centenar de dibuixants, il·lustradors, animadors i guionistes, molts dels quals participaren per primera vegada en la realització d'un film animat. Per a alguns d'aquests professionals va representar l'inici d'una carrera en el món de

l'animació. D'altres van continuar dibuixant en altres mitjans, com la historieta, la il·lustració o la publicitat.

Una vegada contractats tots els professionals, Arturo Moreno va crear diversos grups de treball: 30 dibuixants animadors dirigits per Armand Tosquellas i José M. Carnicero, 20 encarregats de l'acoloriment dirigits per Anna M. Melero, a més de dibuixants dels fons i dels tècnics encarregats de la truca multiplana dirigits per Josep M. Arola.

En total, aquest equip creà uns 350.000 dibuixos en 427 dies de treball entre els anys 1943 i 1945.

Rosa Galcerán.

Col·laboradora d'Arturo Moreno en el curt *El capitán Tormentoso* (1942), va ser una de les principals responsables d'animació de *Garbancito de la Mancha*. És una autora amb una àmplia producció d'histories per a noies.

Valentí Castanys (fill).

Fill del dibuixant del mateix nom, es va encarregar dels fons del film. Com a humorista gràfic i historietista signava amb el nom de Tinet i va col·laborar en revistes com *Destino*, *El Once*, *Locus*...

Pepita Pardell.

Amb 17 anys entra com a dibuixant a Balet y Blay. Va treballar en les tres pel·lícules d'animació de la productora. Després de dibuixar historietes per a noies per a Ediciones Toray, va col·laborar amb Jordi Amorós en la realització del llargmetratge *Despertaferro* (1990).

Maestro Guerrero

Jacinto Guerrero Torres era un compositor de sarsueles amb un ampli reconeixement popular des dels anys vint. El tipus de música que va compondre Guerrero per a *Garbancito de la Mancha* no era el més adient per il·lustrar una pel·lícula per a infants. Curiosament, primer es va muntar el film i després la música es va haver de sincronitzar amb els dibuixos, al revés del que es fa actualment.

Armand Tosquellas

Col·laborador d'Arturo Moreno en el curt *El capitán Tormentoso* (1942), participaria a *Garbancito de la Mancha* i a *Sueños de Taya-Pi*. A la pel·lícula seria un dels màxims responsables de la part tècnica d'animació.

Arturo Moreno i altres animadors treballant en la "truca" per a *Garbancito de la Mancha*. Col·lecció Isabel Moreno

Diversos col·laboradors de *Garbancito de la Mancha* als estudis de Balet y Blay (1944), d'esquerra a dreta: José María Carnicero, Jaime Parera, Edith Frank i Rosa Galcerán. Col·lecció Jordi Artigas

Fitxa de personal de l'empresa Balet y Blay corresponent a Rosa Galcerán, una de les principals responsables d'animació del *Garbancito de la Mancha*.

Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó

Fotograma de la pel·lícula *Garbancito de la Mancha* a on hi ha caricaturitzats els rostres del productor i d'alguns tècnics i animadors. A baix, a l'esquerra: Antoni Furnó (cap de personal); a dalt, al mig: Armand Tosquellas; al centre: José María Blay; a dalt, a la dreta: Francisco Tulla. A la part inferior dreta, es distingeix la caricatura d'Arturo Moreno.

2.5. Promoció i estrena

José María Blay tenia una visió plenament moderna del que era el llançament al mercat d'una pel·lícula. Ho considerava un producte de consum més i estava disposat a treure'n tot el rendiment possible. Amb el ple suport del règim, va aconseguir l'interès de la premsa, que li va dedicar amplis reportatges. El dia de l'estrena, el 23 de novembre de 1945, al cinema Fèmina de Barcelona, es va convertir en un acte social rellevant.

Diversos fabricants de productes per a nens aconseguiren la llicència i el mercat es va omplir de ninots, àlbums de cromos (en diverses edicions), fotogrames muntats en cartolina, pel·lícules de cinema NIC, joguines... és a dir, el que avui s'anomena marxandatge.

La pel·lícula va tenir un gran èxit de crítica i públic i va obtenir uns guanys econòmics d'entre dos i tres milions de pessetes.

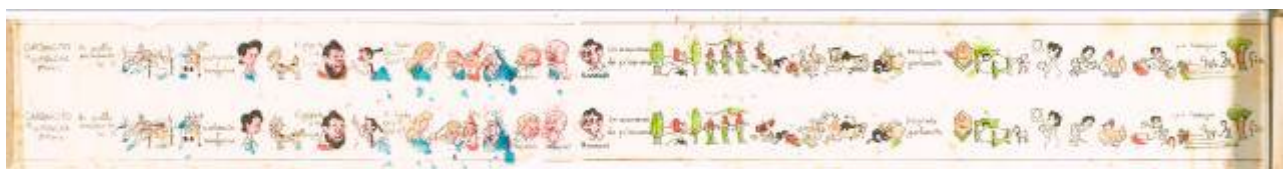
Àlbum de cromos de la pel·lícula *Garbancito de la Mancha*. Editorial Ruiz Romero (1946).
Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó

Cartons amb fotograma per a publicitat del *Garbancito de la Mancha*.
Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó

Material de promoció per a premsa i exhibidors de la pel·lícula *Garbancito de la Mancha*.
Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó.

Pel·lícula per al projector de cinema infantil Cine NIC Sonoro del conte de *Garbancito de la Mancha* (1945-1950)
Museu del Cinema. Donació Pere Espinet Reñé

2.6. Continuïtat: "Las alegres vacaciones" (1948)

Amb la nova pel·lícula d'animació *Alegres vacaciones*, la productora Balet y Blay volia revalidar l'èxit econòmic aconseguit amb *Garbancito de la Mancha*. Pràcticament el mateix equip de dibuixants es va posar a treballar en el projecte l'any 1945. El resultat, però, fou inferior en qualitat i en interès. L'argument, basat en els viatges dels personatges que visitaven diversos llocs d'Espanya, no resultà atractiu per als joves espectadors.

El fet que a mitja producció del film es cremés l'estudi on s'estava realitzant i que es destruís gran part del material, complicà molt el rodatge. Es van haver de refer molts dibuixos amb el cansament lògic dels dibuixants per la feina repetitiva i monòtona. La pel·lícula s'estrenà el 27 de desembre de 1948.

Programa de mà de *Alegres Vacaciones* (1948).
Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó.

LOS SUEÑOS DE TAY-PI, EL DARRER FILM D'ANIMACIÓ DE BALET Y BLAY

Balet y Blay va produir un tercer llargmetratge d'animació, *Los sueños de Tay-Pi* (1952). Hi van col·laborar, entre d'altres, Pepita Pardell, Armand Tosquellas, l'humorista Bernet Toledano (Altamiro de la Cueva), Francisco Macián (futur director d'*El mago de los sueños*) o Àngel Garcia (futur director de *Peraustrinia 2004*). El film va ser dirigit per Franz Winterstein, que havia arribat a Espanya amb la companyia teatral Los Vieneses, dirigida per Artur Kaps i Franz Johan (posteriorment molt popular per diversos programes de TVE). Ells van ser els responsables de les cançons d'aquest llargmetratge, que va comptar amb música d'Augusto Algueró. *Los sueños de Tay-Pi* va ser un fracàs comercial i la darrera producció d'animació de Balet y Blay.

Programa de mà de *Sueños de Tay-Pi* (1952).
Museu del Cinema.

3. ARTURO MORENO: un creador polifacètic

Arturo Moreno (1909-1993) va ser conegut durant molts anys amb el sobrenom del Walt Disney espanyol. El fet d'haver estat el director del primer llargmetratge de dibuixos animats en color realitzat a Europa, li va proporcionar una gran fama durant la postguerra espanyola. *Garbancito de la Mancha* va ser un projecte molt important en el context del panorama cultural empobrit i autàrquic de la dècada dels anys quaranta de l'Espanya franquista. Però la figura de Moreno és polifacètica i va molt més enllà de la simple realització d'una pel·lícula d'animació. Va ser un dibuixant humorístic que va crear escola, caricaturista, dissenyador gràfic, il·lustrador, director de publicacions, realitzador de cinema d'animació, empresari i home de múltiples iniciatives.

Caricatura d'Arturo Moreno realitzada per Cabrero Arnal. Col·lecció Isabel Moreno

3.1. Els inicis i el període republicà (1927-1938)

Nascut a València l'any 1909, als vuit anys es traslladà a viure a Barcelona on estudià a l'escola de dibuix Baixas i a l'Escola del Treball. A partir de 1927 es pot veure el seu treball humorístic a revistes infantils com *Pulgarcito*, *Sigronet*, *TBO*, *En Patufet*, *Violet*, *Esquix*, *Pocholo*, *Lo Noi Català* o *Mickey*. Publicà també en aquests anys en revistes per a adults com *Lecturas*, *Hogar y Moda* o féu treballs de disseny i d'il·lustració de cartells i de portades per a Discos Odeón. L'any 1929 té el seu primer contacte amb el cinema d'animació quan fa un anunci per a Xocolata Nelia.

L'any 1932 dirigeix un dels primers tebeos valencians, *KKO*. Ben entrats els anys trenta col·labora en publicacions satíriques com *Xut!*, *El Be Negre*, *L'Esquella de la Torratxa*. A *Papitu*, revista sicalíptica (eròtica), hi col·labora amb el pseudònim de Moro.

Pàgina de la sèrie d'Arturo Moreno "Punto Negro". *Pocholo* (1934). Col·lecció Isabel Moreno

3.2. La postguerra (1939-1948)

Arturo Moreno va col·laborar en les capçaleres d'histories més populars de la primera postguerra, com *Chicos*, *Mis Chicas*, *Flechas y Pelayos* o *Maravillas*.

L'any 1942 va fundar Diarmo Films, una petita productora de dibuixos animats, junt amb José María Arola i els dibuixants

Original del logotip de la productora Diarmo Films (1942). Col·lecció Isabel Moreno

Armand Tosquellas i Rosa Galceran. Moreno va dedicar dos anys intensos de la seva vida a muntar un estudi professional d'animació i a dirigir *Garbancito de la Mancha*. Després va treballar, fins a l'any 1948, en el llargmetratge *Alegres vacaciones*. No en veurà l'estrena comercial, ja que va marxar aquell mateix any a "fer les Amèriques".

3.3. Estada a Veneçuela (1948 -1956)

Home amb iniciativa, l'any 1948 Arturo Moreno va decidir anar amb la seva família cap a Veneçuela, convidat pel Ministeri de Educació perquè dirigís la publicació infantil pedagògica *Tricolor*. Inicià una llarga relació laboral amb aquesta revista. Col·laboració que continuaria a la seva tornada a Barcelona durant dotze anys més.

A la revista *Tricolor* també hi col·laborà el dibuixant Àngel Puigmiquel, amb qui realitzà diversos curtmetratges animats publicitaris. Treballà també en el

suplement dominical *La Esfera* i va fer il·lustracions per a diversos llibres. Encara que vivia un bon moment econòmic i professional, Arturo Moreno enyorava Barcelona i decidí tornar l'any 1956.

Tricolor, n° 81 (Ministeri de Educació, Caracas, Veneçuela, març de 1956) i n° 200 (Ministeri de Educació, Caracas, Veneçuela, febrer de 1969). Col·lecció Isabel Moreno

3.4. Tornada a Catalunya (1956-1993)

Quan va arribar a Barcelona, revistes com *TBO* reberen Arturo Moreno amb els braços oberts i en fou un dels seus puntals durant una pila d'anys. De la mateixa manera va dibuixar per a les publicacions *Paseo Infantil*, *Pinocho*, *Balalín*, *El Once*, *Maravillas* i *Chito* i va iniciar una col·laboració diària d'humor gràfic a *La Vanguardia*.

No va poder aconseguir complir el seu desig de seguir treballant en el món del cinema d'animació, encara que farà una col·laboració dibuixant els fons del llargmetratge *El mago de los sueños* (1966). Durant molts anys, va intentar tirar endavant *La taca de tinta* (1987), un projecte d'animació que tenia molt avançat, però que mai aconseguí materialitzar. Arturo Moreno mor el 1993.

Disseny del projecte d'animació d'un llargmetratge inèdit: *Punto negro* (1983). Col·lecció Isabel Moreno

CONTINGUT DE L'EXPOSICIÓ

Procedència del material original exposat

La major part del material original que es mostra en aquesta exposició **és la primera vegada que s'exposa públicament** i essencialment està relacionat amb el film *Garbancito de la Mancha* i amb el seu realitzador, Arturo Moreno. Prové en bona part de la Col·lecció Antoni Furnó i de la Col·lecció privada Isabel Moreno.

La Col·lecció Antoni Furnó està conservada en el Museu del Cinema des de que la família d'Antoni Furnó en va fer donació l'any 1999. Antoni Furnó havia estat relacionat amb diverses productores cinematogràfiques catalanes i entre elles va treballar per a Balet y Blay i participà com a cap de personal en la producció de *Garbancito de la Mancha*. A més, un seu germà, Trino Furnó, hi va participar com a dibuixant.

La Col·lecció Isabel Moreno, filla d'Arturo Moreno, conté el material que va conservar el director del *Garbancito de la Mancha* de la realització d'aquest film i d'altres materials relacionats amb la seva trajectòria professional des dels anys 30 fins els anys 80.

L'exposició conté altre material original procedent de les col·leccions de Jordi Riera Pujal, Antoni Guiral, Pepita Pardell, Jordi Artigas, etc.

L'exposició ocupa la sala d'exposicions temporals del Museu del Cinema: 120 m2.

Relació del material original exposat

1. EL CINEMA D'ANIMACIÓ DE CATALUNYA

- Programa de mà de la pel·lícula "Garbancito de la Mancha" de 1945. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Programa de mà de la pel·lícula "Alegres vacaciones" de 1948. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Programa de mà de la pel·lícula "Érase una vez..." de 1950. Museu del Cinema
- Programa de mà de la pel·lícula "Los sueños de Tay-Pi" de 1952. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Programa de mà de la pel·lícula "El mago de los sueños" de 1966. Museu del Cinema

2. GARBANCITO DE LA MANCHA

2.1. Balet y Blay, productora i distribuïdora cinematogràfica

- Fotografia de la seu de la productora i distribuïdora Balet y Blay, al barri de Vallcarca a Barcelona. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Sobres corporatius de la productora Balet y Blay. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Talonari de xecs promocionals dels films distribuïts per l'empresa Balet y Blay. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Programes d'explotació de la distribuïdora Balet y Blay, que s'enviaven als cinemes amb informació de les pel·lícules que s'havien d'estrenar i amb suggeriments per a la seva promoció. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Pressupost de la productora Balet y Blay per a un film d'animació per a publicitat (anys 1940). Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó

2.2. L'origen de la pel·lícula

- Conte *Garbancito de la Mancha* de Julian Pemartin, editat per Editorial Saturnino Calleja (1945). Col·lecció Jordi Riera Pujal

2.3. La producció

- Programa de mà de *Garbancito de la Mancha*. Museu de Girona-Col·lecció Antoni Furnó
- Programa de mà de *Blancanieves los siete enanitos*. Museu del Cinema-Col·lecció Ribas Mateos
- 7 Esbossos originals a llapis d'alguns dels personatges principals de la pel·lícula: Pelanas, Manazas, Pajarón, Kiriqui, Chirili, Hada i la Cabrita Peregrina. Atribuïts a Trino Furnó Brujó. Museu del Cinema. Col·lecció Antoni Furnó
- 2 Esbossos originals a llapis dels personatges Pelanas i Garbancito. Col·lecció Isabel Moreno
- 8 Dibuixos originals a tinta d'alguns dels principals personatges de *Garbancito de la Mancha*: Leñador, Garbancito, Chirili, Peregrina, Gigante Caramanca, Pajarón, Kiriqui i Pelanas. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Un dels milers d'acetats del personatge Garbancito que es van utilitzar per a filmar la pel·lícula a la truca multiplana. Col·lecció Isabel Moreno
- 11 fulls amb la relació dels títols de crèdit que havien d'aparèixer a la pel·lícula. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó

- Lletre manuscrita i mecanografiada d'una de les cançons que apareixen a la pel·lícula, escrita per J. Bisbe. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó

2.4. Els professionals

- Fotografia amb alguns dels productors i realitzadors de *Garbancito de la Mancha* al terrat del edifici de Blay i Balet al barri barceloní de Vallcarca. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- 25 fitxes personals de treballadors de Balet y Blay destinats a la producció de *Garbancito de la Mancha*. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Full amb la relació dels treballadors de Balet y Blay destinats a la producció de *Garbancito de la Mancha*. Col·lecció Isabel Moreno
- Fotografia d'Arturo Moreno i altres animadors treballant en la "truca" per a *Garbancito de la Mancha*. Col·lecció Isabel Moreno
- Fotografia de diversos col·laboradors de *Garbancito de la Mancha* als estudis de Balet y Blay (1944), d'esquerra a dreta: José María Carnicero, Jaime Parera, Edith Frank i Rosa Galcerán. Col·lecció Jordi Artigas
- Exteriors dels estudis de Balet y Blay (1944), d'esquerra a dreta: Edith Frank, Rosa Galcerán, José María Carnicero, Jaime Parera i Francisco Jordà. Col·lecció Jordi Artigas

2.5. Promoció i estrena

- Programa de mà de *Garbancito de la Mancha*. Col·lecció Isabel Moreno
- Cartell original de *Garbancito de la Mancha*. Primer disseny 1945. Museu del Cinema
- Cartell de *Garbancito de la Mancha* dissenyat per a la reposició de la pel·lícula el 1979. Col·lecció Isabel Moreno
- 2 Àlbum de cromos de la pel·lícula *Garbancito de la Mancha*. Editorial Ruiz Romero (1946). Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó i Col·lecció Isabel Moreno
- Material de promoció per a premsa i exhibidors de la pel·lícula *Garbancito de la Mancha*. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó i Col·lecció Isabel Moreno.
- 6 Pel·lícules per al projector de cinema infantil Cine NIC Sonoro amb el conte de *Garbancito de la Mancha*. Museu del Cinema. Donació Pere Espinet Reñé
- 3 Cartrons amb fotograma per a publicitat del *Garbancito de la Mancha*. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Paper de carta i sobres de la productora i distribuïdora Balet y Blay personalitzats amb la publicitat de *Garbancito de la Mancha*. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Diploma del Sindicat del Espectàculo atorgat a la pel·lícula *Garbancito de la Mancha*. Col·lecció Isabel Moreno
- Cartellera per a col·locar a l'entrada dels cinemes, juntament amb el cartell, de *Garbancito de la Mancha*. Col·lecció Isabel Moreno
- Dibuix per a proves per a publicitat per als diaris. Col·lecció Isabel Moreno
- Fotografia del 23 de novembre de 1945: sortida de l'estrena al cinema Fémica de Barcelona de *Garbancito de la Mancha*, i retall de premsa de la crítica de la pel·lícula. Col·lecció Isabel Moreno
- Fotografia de l'entrada al cinema Fémica de Barcelona amb motiu de l'estrena de la pel·lícula el 23 de novembre de 1945. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó.
- 2 Fotografies relacionades amb la promoció que es va dur a terme per a *Garbancito de la Mancha*. Estudis Blay i Balet (1945). Col·lecció Isabel Moreno
- Full de promoció de l'estrena de *Garbancito de la Mancha*. Col·lecció Isabel Moreno
- Recull de premsa digitalitzat: 14 notícies o reportatges de la premsa de l'època sobre *Garbancito de la Mancha*

2.6. Continuïtat: "Las alegres vacaciones" (1948)

- Programa de mà de la pel·lícula *Alegres vacaciones*. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Cartellera per a col·locar a l'entrada dels cinemes, juntament amb el cartell, de la pel·lícula *Alegres vacaciones*. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Àlbum de cromos de la pel·lícula *Alegres vacaciones*. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Fitxa tècnica d'*Alegres vacaciones* (1948). Col·lecció Isabel Moreno
- 7 Dibuixos originals a tinta de diversos personatges de la pel·lícula *Alegres vacaciones*. Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Programa de mà de la pel·lícula *Los sueños de Tay-Pi* (1952). Museu del Cinema-Col·lecció Antoni Furnó
- Full amb caricatures de part del equip que va realitzar *Los sueños de Tay-Pi* (1952). Col·lecció Pepita Pardell

3. ARTURO MORENO: un creador polifacètic

3.1. Els inicis i el període republicà (1927-1938)

- Article sobre les pel·lícules d'animació a Espanya aparegut el 3 de novembre de 1932 a *Jueves Cinematográficos de El Día Gráfico*. A dalt a la dreta, autocaricatura d'Arturo Moreno. Col·lecció Isabel Moreno
- *Lecturas*, número 151 (desembre de 1933). Col·lecció Jordi Riera Pujal
- *En Patufet*, número 1.790, contraportada (13 d'agost de 1938). Col·lecció Jordi Riera Pujal
- *Xut!*, coberta de Calendari 1934 (1933). Col·lecció Isabel Moreno
- Llibre il·lustrat per a infants *De quan escrivien les bèsties* (1937). Text: Manuel Amat. Dibuixos: Arturo Moreno. Editat pel Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya. CRAI Biblioteca Pavelló de la República. Universitat de Barcelona
- *TBO*, número 1.008 (1937). Col·lecció Isabel Moreno
- *Pocholo*, números 217, 218, 221 i 238 (1935). Col·lecció Isabel Moreno
- *Mickey*, número 72 (1936). Un error tipogràfic data aquest tebeo l'any... 2936! Col·lecció Isabel Moreno
- 3 pàgines de la sèrie d'Arturo Moreno "Punto Negro". *Pocholo* (1934). Col·lecció Isabel Moreno

3.2. La postguerra (1939-1948)

- Caricatura d'Arturo Moreno realitzada per Cabrero Arnal. Col·lecció Isabel Moreno
- Fotografia d'Arturo Moreno treballant en *Garbancito de la Mancha*. Col·lecció Isabel Moreno
- *Humorismo*. Llibre editat per Maria M. Borrat, Barcelona, 1939. Col·lecció Jordi Riera Pujal
- *Chicos*, número 268 (22 de setembre de 1943). Col·lecció Jordi Riera Pujal
- *TBO*, segona època, número 148 (1957). Col·lecció Jordi Riera Pujal
- 2 imatges del curtmetratge d'Arturo Moreno *El Capitán Tormentoso* (1943). Col·lecció Isabel Moreno
- Original del logotip de la productora Diarmo Films. Col·lecció Isabel Moreno

3.3. Estada a Veneçuela (1948 -1956)

- Dues fotografies d'Arturo Moreno durant la seva estada a Veneçuela. A baix, Moreno amb la seva dona, Maria Dolors, i la seva filla, Isabel. Col·lecció Isabel Moreno
- Certificat de residència d'Arturo Moreno a Caracas, emès pel Consulado General de España (1951). Col·lecció Isabel Moreno
- Cèdula d'identitat d'Arturo Moreno durant la seva estada a Veneçuela (1953). Col·lecció Isabel Moreno *Tricolor*, nº 81 (Ministerio de Educación, Caracas, Veneçuela, març de 1956) i nº 200 (Ministerio de Educación, Caracas, Veneçuela, febrer de 1969). Col·lecció Isabel Moreno
- *El gallo pelón* (Caracas, Veneçuela, 1954). Col·lecció Isabel Moreno
- *ECO. Libro primario de lectura* (Caracas, Veneçuela, Ediciones Discolor, juny de 1962) Col·lecció Isabel Moreno
- Tira promocional per a les Estaciones de Servicio Shell (Veneçuela, c. 1952) Col·lecció Isabel Moreno
- Calendari per a l'empresa petrolera ESSO (Veneçuela, 1949) Col·lecció Isabel Moreno

4.4. Tornada a Catalunya (1956-1993)

- Autocaricatura d'Arturo Moreno publicada a *Número-Homenaje de TBO a sus dibujantes y col·laboradores con motivo de los 50 años de la revista* (Ediciones TBO, 1967) Col·lecció Antoni Guiral
- *120 chistes deportivos* (Grafimart Ediciones, 1975). Col·lecció Isabel Moreno
- Còdol de riu per amb l'autocaricatura d'Arturo Moreno. Col·lecció Isabel Moreno
- Dos acudits dibuixats per Arturo Moreno i publicats a *La Vanguardia* 12/06/59. Col·lecció Isabel Moreno
- *TBO*, segona època, nº 330 (1964). Col·lecció Antoni Guiral
- *Extraordinario de TBO dedicado al Oeste* (Ediciones TBO, 1972). Col·lecció Antoni Guiral
- *Auca de la Federació Catalana de Patinatge* (1982). Col·lecció Isabel Moreno
- *Chito*, número 3 (Juan Martín Pavón Editor, 1974). Col·lecció Antoni Guiral
- Disseny original del projecte d'animació d'un llarmetratge inèdit: *Punto negro* (1983). Col·lecció Isabel Moreno
- 6 dissenys de personatges del projecte *Punto negro* (1983). Col·lecció Isabel Moreno
- 6 pàgines del Story-board del projecte *Punto negro* (1983). Col·lecció Isabel Moreno

Els audiovisuals

L'exposició conté 8 audiovisuals:

Àmbit: El cinema d'animació a Catalunya

Pantalla 1: Hotel Eléctrico (Segundo de Chomón, 1908)

Pantalla 2: Fakir González en la Selva (Joaquim Muntañola, 1941)
Los tambores de Fu Aguarrás (Josep Escobar, 1941)
Zapirón busca empleo (Josep Escobar, 1947)
Publicitat de Santiveri (Josep Serra Massana, 1945)

Pantalla 3: La volta al món de Willy Fog (Claudi Biern Boyd, 1983 BRB Internacional)
Peraustrínia 2004 (Àngel Garcia, 1989. Produïda per Fermín Marimón P.C.)
Els Fruittis (Antoni d'Ocon, 1990. Produïda per D'Ocon Films)
Les Tres Bessones (Roser Capdevila, 1994. TVC - Cromosoma, S.A.)
Rovelló (Antoni d'Ocón, 2000)

Pantalla 4 Chico & Rita (J. Mariscal i F. Trueba, 2010)
Les aventures de Tadeu Jones (Enrique Gato, 2012)

Àmbit: Garbancito de la Mancha

Pantalla 5 Garbancito de la Mancha (Arturo Moreno, 1945)

Pantalla 6 "Cine y Dibujo" (NO-DO, 1944)

- Pantalla 7: Testimonials de la realització de "Garbancito de la Mancha". Entrevista a 4 testimonis de la realització de Garbancito de la Mancha: Pepita Pardell, Isabel Moreno, Àngel Garcia i Lluís Solà (Imago TV - Jep Porras. Producció: Museu del Cinema, 2015)
- Pantalla 8 Animació de la pel·lícula de Cine NIC "Garbancito de la Mancha" (animació: Salvi Jacomet)

Imatges de l'exposició

Podeu descarregar-vos **imatges a alta qualitat** d'alguns dels materials exposats a la nostra pàgina de Flickr:

<https://www.flickr.com/photos/museudelcinema/sets>

Cal citar sempre el crèdit que consta en el text de descripció de la fotografia.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

CONFERÈNCIA / VISITA GUIADA

Dijous, 9 de juliol de 2015
19.00 h
Museu del Cinema

Viatge a la fantasia de *Garbancito de la Mancha* des de la Catalunya de 1945

Res millor per a conèixer una mica més en profunditat una exposició, que fer una visita amb qui l'ha preparat. Us proposem, doncs, un viatge a tres àmbits al voltant del món del dibuix: l'animació a Catalunya, la producció de "*Garbancito de la Mancha*" i la trajectòria professional del director, el gran ninotaire Arturo Moreno. Volem fer un retrat del context històric i social en què es va produir aquest primer llargmetratge d'animació en color realitzat a Europa. La cita de pel·lícules, tebeos, literatura i altres manifestacions de la nostra cultura popular d'aquells anys, junt amb la situació política al nostre país, volem que ens doni un marc històric per saber perquè érem com érem.

PROJECCIÓ

Dissabte, 21 de novembre de 2015
17.30h
Museu del Cinema

Garbancito de la Mancha (Arturo Moreno, 1945. 68')

El 23 de novembre de 1945 s'estrenava al cinemes Fèmina de Barcelona "*Garbancito de la Mancha*", el primer llargmetratge europeu de cinema d'animació en color. Una fita rellevant en la història del cinema d'animació no només català, sinó també europeu. Setanta anys més tard, des del Museu del Cinema volen retre un homenatge als professionals que la van dur a terme, en un context de penúries, privacions i repressió en plena postguerra espanyola.

Aquesta projecció serà presentada per Antoni Guiral i Jordi Riera, comissaris de l'exposició que sobre aquest film es pot veure al Museu el Cinema.

CURS DE CINEMA

Dissabtes 26 de setembre, 3, 10, 17 i 24 d'octubre de 2015
10.30 a 13.30 h
Museu del Cinema

Construir el temps amb les mans. El cinema d'animació independent

El cinema d'animació   s en la història del cinema un territori d'excepció, un camí paral·lel al cinema d'imatge real, d'origen radicalment diferent.

Dins del cinema d'animació els exploradors més radicals de les seves possibilitats són aquells que han treballat de manera artesanal i independent, autors de pel·lícules fetes a m  , autèntics creadors de temps. Com va escriure Norman McLaren l'animació no és l'art dels dibuixos que es mouen sinó l'art dels moviments que es dibuixen.

Aquest curs repassa algunes de les fites del cinema d'animació independent, que ens permet descobrir aquest cinema que parteix de la base més simple per construir un cinema nou, diferent i amb les seves pròpies coordenades.

Professor: Daniel Pitarch, professor de l'Escola d'Art i Disseny de Tarragona i doctorand de la UPF
Preu: General: 85 euros
Club d'Actors: 65 euros
Persones a l'atur, jubilats i carnet Club Cultura: 70 euros

Inscripcions i matrícula fins el 10 de setembre de 2015:

- Personalment, a la taquilla del Museu del Cinema
- Enviant un correu electrònic a institutesudis@museudelcinema.cat i, una vegada rebuda la confirmació, ingressant l'import de la matrícula al c.c. de CaixaBank ES14 2100 0002 55 0201426275, indicant el nom de l'alumne i Curs Animació

Girona, juny de 2015